GELDERS genootschap

POSTADRES
Postbus 68
6800 AB Arnhem

VESTIGINGSADRES
Zypendaalseweg 46
6814 CL Arnhem

TELEFOON
+31 (0)26 442 17 42

E-MAIL
info@geldersgenootschap.nl

WEBSITE
www.geldersgenootschap.nl

Aan het college van Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Lingewaard

Advies welstand

Betreft
Windpark Caprice

Commissie
(bv.jbvdm.ps.fvh.mvb.wb.ak)

Status
omgevingsvergunning

Opdrachtgever
Caprice BV en Renewable Energy Factory BV (REF)

Vergaderdatum
11-12-2019

Nummer
1952102535

Adres
Scherpekamp 3, 6687 ML Angeren

Datum advies
16-12-2019

Ons nummer
LIN19-00178

Op 11 december 2019 is in de openbare vergadering van de Commissie Omgevingskwaliteit Lingewaard het windpark Caprice besproken. Daarbij waren dhr. Weijn en dhr. Kloet (initiatiefnemers REF) en zijn adviseur dhr. Isselman (Bosch en van Rijn) aanwezig om het plan te presenteren. De gemeente was vertegenwoordigd door dhr. Heitkamp, dhr. de Blecourt en mevr. Scheepers. Daarnaast was dhr. Houterman aanwezig namens de ODRA. Verder waren dhr. Rasing (dorpsraad Loo) en dhr. van Hal (de Gelderlander) aanwezig.
Bij de commissie is landschapsarchitect mevrouw A. Kho, als toegevoegde deskundige grootschalige energieopwekking, aangeschoven. Voor eerder gemaakte opmerkingen en toetsingskaders wordt verwezen naar de vorige adviezen 'Vooroverleg advies Welstand', LIN19-00073, d.d. 06-06-2019, LIN19-00073-2, d.d. 10-07-2019 en LIN19-00073-3, d.d. 28-10-2019.

Planopzet
Windpark Caprice betreft de planontwikkeling voor twee windturbines op het industrieterrein van het vergrote bedrijfsperceel van Caprice Baksteen te Angeren langs de Nederrijn/Pannerdensch Kanaal. Het terrein ligt buitendijks in de uiterwaarden, in de Angerensche en Doornenburgsche Buitenpolder. De twee windturbines staan circa 600 meter uit elkaar en liggen op de grens van het bedrijfsperceel. Eén windturbine ligt op circa 400 meter afstand aan de noordzijde van de toekomstige snelweg A15. De andere ligt op circa 200 meter afstand aan de zuidzijde. De windturbines hebben in de landschappelijke beoordeling een tiphoogte van 240 meter (ashoogte en rotordiameter beide 160 meter).

Aangeleverde stukken
- Windpark Caprice Landschappelijke beoordeling. Opgesteld door Bosch & van Rijn, versie 3.1, datum 20-11-2019;
- Windpark Caprice Landschappelijke beoordeling Bijlage 1 Visualisaties. Opgesteld door Bosch & van Rijn, versie 3.1, datum 20-11-2019;
- Memo Gebiedscompensatie. Opgesteld door Renewable factory, datum 27 november 2019.

Daarnaast is kennisgenomen van het "Beleidskader Windenergie", 14 augustus 2019, versie 3.6 dat op 14 augustus 2019 is vastgesteld door de gemeenteraad van Lingewaard.
De landschappelijke beoordeling is uitgevoerd ten behoeve van de ProjectMER Windpark Caprice. Het doel is om de MER-variant 3, die ruimtelijk-visueel gezien de meeste impact zal hebben en aansluit op de ingediende omgevingsvergunning, vanuit het landschappelijke en cultuurhistorische perspectief te beoordelen. Na een uitgebreide landschapsanalyse is de beoordeling gedaan aan de hand van vijf beoordelingscriteria die zijn opgesteld in de omgevingsverordening van de provincie Gelderland. De vijf aandachtspunten zijn:
- De ruimtelijke kenmerken van het landschap;
- Maat, schaal en inrichting van het landschap;
- Visuele interferentie met nabijgelegen windturbines;
- Cultuurhistorische achtergrond van het landschap;
- De beleving van de windturbine of windturbines in het landschap.

GELDERS genootschap

POSTADRES
Postbus 68
6800 AB Arnhem

VESTIGINGSADRES
Zypendaalseweg 46
6814 CL Arnhem

TELEFOON
+31 (0)26 442 17 42

E-MAIL
info@geldersgenootschap.nl

WEBSITE
www.geldersgenootschap.nl

Beoordeling

- Algemeen

De commissie heeft waardering voor de landschappelijke beoordeling. Aan de hand van goede fotovisualisaties (met name de foto's met een 50mm objectief vergelijkbaar met het menselijk oog) wordt een realistisch en 'eerlijk' beeld geschetst van de visuele impact van de twee windturbines op het landschap en op de leefomgeving van de omwonenden.
Ook is de commissie ermee ingenomen dat de beoordeling genuanceerd is. Op macroniveau worden de windturbines vanuit vijf verschillende landschapstypen beoordeeld. Op mesoniveau wordt een beoordeling gegeven vanuit de diverse dorpskernen, camping de Waay, de veerdiensten, dijkzones en de belangrijke verkeersroute N838. Door ook visualisaties te nemen vanaf de overkant van de Nederrijn/het Pannerdensch Kanaal, wordt blijk gegeven dat de windturbines niet alleen landschap overstijgend maar ook gemeentegrens overstijgend zijn.
De commissie vindt dat de landschappelijke beoordeling van windpark Caprice een goed voorbeeld is hoe er vanuit verschillende schaalniveaus en vanuit verschillende standpunten van de verschillende waarnemers in de directe leefomgeving gekeken moet worden naar de visuele impact van windturbines.

- Beoordeling vanuit landschap en cultuurhistorie (ruimtelijke kwaliteit)

Het ingewikkelde aan de locatie van windpark Caprice is dat het op een kruispunt ligt waar windturbines enerzijds wel en anderzijds niet kansrijk zijn vanuit het vigerende beleid.
Enerzijds heeft de combinatie van windturbines met andere, intensieve functies in een gebied (zoals grootschalige infrastructuur) de voorkeur van de provincie. Nu op regionaal niveau de A15 (en Betuwelijn) als energiecorridor steeds meer vorm krijgt door bestaande en geplande windparken langs deze grootschalige infrastructuur, is windpark Caprice langs de toekomstige A15 voorstelbaar.
Anderzijds ligt windpark Caprice in het 'Nationaal Landschap De Gelderse Poort'. Het windpark ligt als een eilandje in Natura 2000-gebied Rijntakken, deelgebied Gelderse Poort waar de provincie windenergie niet-kansrijk acht. Het windpark wordt omringd door het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de Groene Ontwikkelingszone (GO). De GNN en GO worden beschermd tegen de aantasting van kernkwaliteiten. Deze kernkwaliteiten zijn natuurwaarden maar ook de aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten zoals de visuele ruimtelijke waarden (een overwegend open landschap, een vrij uitzicht vanaf de dijk en rust, ruimte, donkerte). Vanuit dit perspectief is windpark Caprice niet gewenst.

Verder zullen de windturbines met een tiphoogte van 240 meter een grotere ruimtelijke impact hebben dan bijvoorbeeld de windturbines nabij knooppunt Ressen met een tiphoogte van 150 meter. De omwonenden van windpark Caprice zijn, conform het Beleidskader Windenergie van de gemeente Lingewaard, degenen die op een afstand van 10 keer de tiphoogte wonen. Volgens de landschapsbeoordeling (pagina 8 en 9) zullen de windturbines, indien waarneembaar, binnen een straal van 2400 meter (mesoniveau) beeldbepalend zijn en binnen een straal van vijf keer de tiphoogte zeer dominant aanwezig zijn. Ook s 'nachts zullen de windturbines, door de vereiste verlichting te zien zijn.

GELDERS genootschap

POSTADRES
Postbus 68
6800 AB Arnhem

VESTIGINGSADRES
Zypendaalseweg 46
6814 CL Arnhem

TELEFOON
+31 (0)26 442 17 42

E-MAIL
info@geldersgenootschap.nl

WEBSITE
www.geldersgenootschap.nl

In het verlengde hiervan (zie paragraaf 4.4. van de landschappelijke beoordeling) scoort het windpark bij de beleving van het windpark 'zeer negatief' op de landschapstypen de 'uiterwaarden', 'oeverwallen' en 'bebouwing'. Ook scoort het windpark bij de beleving van het windpark 'zeer negatief' op de locatie Dorpskern en locatie Dijkzone (bij Loo, Angeren en Doornenburg) en op de locatie Camping de Waay.
De commissie sluit zich aan bij de conclusies uit het rapport 'Landschappelijke beoordeling'. Vanuit ruimtelijke kwaliteit is er sprake van een significante aantasting van de kernkwaliteiten in de uiterwaarden. De windturbines zullen de beleving van het uiterwaardenlandschap domineren. Verder is volgens het rapport de impact op de beleving vanuit de dorpen, indien waarneembaar, groot omdat deze overstijgende grootschalige windturbines niet passen binnen het kleinschalige dorpse karakter van de dorpen Loo, Angeren en Doornenburg. Tot slot is de negatieve impact voor camping de Waay zeer groot omdat de windturbines op zeer korte afstand staan.

Vanuit ruimtelijke kwaliteit adviseert de commissie dan ook (zeer) negatief over de plaatsing van de twee windturbines.

- Compensatie ruimtelijke kwaliteitsverlies

De commissie realiseert zich tegelijkertijd dat windenergie, met de huidige technieken, een belangrijke bijdrage levert op weg naar een duurzaam Lingewaard. De commissie begrijpt dat het gemeentebestuur een afweging moet maken tussen argumenten van ruimtelijke kwaliteit enerzijds en energietransitie/duurzaamheid anderzijds.
Mocht de gemeente toch medewerking verlenen aan de realisering van het windpark, dan adviseert de commissie om het verlies aan ruimtelijke kwaliteit ('landschapspijn') te compenseren middels een ruimtelijke kwaliteitsbijdrage en/of landschapsversterking. De significante aantasting van de landschappelijke kernkwaliteiten kan op zichzelf niet weggenomen worden door welke maatregel ook, maar kan wel gedeeltelijk worden gecompenseerd (een tegenprestatie) door nieuwe kwaliteiten aan het landschap toe te voegen. Ook voor het vergroten van het draagvlak, de maatschappelijk acceptatie, kan dit wenselijk zijn.
De initiatiefnemer heeft in zijn 'Memo Gebiedscompensatie' aangegeven bereid te zijn *"om extra stappen te zetten op en rondom het fabrieksterrein om de omgeving te compenseren. Deze compensatie kan betaald worden uit de opbrengsten van het windfonds en hierin zal de klankbordgroep waarin een landschapsdeskundige zit een bijdrage aanleveren."*
De commissie waardeert dit gebaar maar ziet dit als een eerste stap en vindt dat de compensatie op verschillende plekken terug moet komen, daar waar 'landschapspijn' het grootst is ('zeer negatief' beoordelingen). Zo zou het inrichtingsplan Angerensche en Doornenburgse Buitenpolder (van 7 maart 2017, zie p24 rapport) dat ter compensatie van het toekomstige tracé van de A15 wordt gerealiseerd, uitgebreid kunnen worden in noordelijke richting. Ook voor de inwoners van Loo zou compensatie in de Loowaard hun 'landschapspijn' kunnen verzachten. Tot slot zou in de dorpskernen, daar waar de windturbines zichtbaar zijn, specifieke mitigerende maatregelen kunnen worden genomen in de vorm van een passende beplanting dicht bij de waarnemer. Deze beplanting moet ofwel groenblijvend zijn danwel in herfst/winter/voorjaar een voldoende dichte structuur hebben om een voldoende afschermende/filterende werking te kunnen garanderen.

GELDERS genootschap

POSTADRES
Postbus 68
6800 AB Arnhem

VESTIGINGSADRES
Zypendaalseweg 46
6814 CL Arnhem

TELEFOON
+31 (0)26 442 17 42

E-MAIL
info@geldersgenootschap.nl

WEBSITE
www.geldersgenootschap.nl

- Ruimtelijke kwaliteitsborging

Wanneer landschapscompensatie betaald moet worden uit de opbrengsten van het windfonds (of omgevingsfonds zoals in het Beleidskader Windenergie staat) dan is het onzeker of en in welke mate de landschapscompensatie ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd. Immers, de klankbordgroep zou ook kunnen beslissen om alleen te investeren in niet-ruimtelijke/ niet-landschappelijke (duurzame) verbeteringen van de omgeving. De gemeente heeft hier geen grip op.
De commissie vindt dit te vrijblijvend en adviseert om een apart groen- of landschapsfonds op te richten dat gevuld wordt door een vast percentage uit het windfonds (omgevingsfonds). Alleen met een dergelijke constructie worden de gewenste landschappelijke en ruimtelijke kwaliteitsbijdragen geborgd. Nog beter is een regionaal of provinciaal groen- of landschapsfonds zoals beschreven staat in de 'Tien adviezen voor zon en wind in Gelderland' (8 november 2018) maar de commissie begrijpt dat dit op bovengemeentelijk niveau moet worden opgepakt. Mogelijk kan dit in het proces van de RES-sen (Regionale Energiestrategie) aan de orde komen.

Conclusie
De commissie heeft waardering voor de zorgvuldige aanpak bij de landschappelijke beoordeling die, aan de hand van goede fotovisualisaties, een realistisch en 'eerlijk' beeld schetst van de visuele impact van windpark Caprice op het landschap en op de leefomgeving van de omwonenden.
De commissie sluit zich aan bij de conclusies uit het rapport 'Landschappelijke beoordeling'. De visuele impact, van de twee windturbines met een tiphoogte van 240 meter, is zeer groot voor omwonenden (in een straal van 10 keer de tiphoogte) en recreanten. De windturbines zijn, indien zichtbaar, beeldbepalend en binnen een straal van vijf keer de tiphoogte zelfs dominant in beeld. De zinssnede *"We streven naar een rustig en ordelijk beeld, waarbij de windturbines onderdeel uitmaken van de totale beleving van het landschap in plaats van de landschapsbeleving te domineren."* (zie p3 Beleidskader Windenergie) is in ieder geval niet van toepassing voor de beleving van het uitwaardenlandschap waar de twee windturbines het landschap zullen domineren.

Vanuit ruimtelijke kwaliteit adviseert de commissie dan ook (zeer) negatief over de plaatsing van de twee windturbines.

De commissie realiseert zich tegelijkertijd dat windenergie een belangrijke bijdrage levert op weg naar een duurzaam Lingewaard. De commissie begrijpt dat het gemeentebestuur hier in dit gebied een lastige afweging moet maken tussen twee belangrijke beleidsdoelstellingen die hier haaks op elkaar staan. Mocht de gemeente toch medewerking verlenen aan de realisering van het windpark, dan adviseert de commissie om het verlies aan ruimtelijke kwaliteit ('landschapspijn') te compenseren middels een substantiële bijdrage aan ruimtelijke kwaliteitsverbeteringen of aan landschapsversterking. De significante aantasting van de landschappelijke kernkwaliteiten kan hierdoor gedeeltelijk worden gecompenseerd door nieuwe kwaliteiten aan het landschap toe te voegen. De ruimtelijke kwaliteit/landschapscompensatie zal op verschillende plekken gerealiseerd moeten worden, daar waar de 'landschapspijn' het grootst is ('zeer negatief' beoordeling). Ook voor het vergroten van het draagvlak, de maatschappelijke acceptatie, kan dit wenselijk zijn.

GELDERS genootschap

POSTADRES
Postbus 68
6800 AB Arnhem

VESTIGINGSADRES
Zypendaalseweg 46
6814 CL Arnhem

TELEFOON
+31 (0)26 442 17 42

E-MAIL
info@geldersgenootschap.nl

WEBSITE
www.geldersgenootschap.nl

Tot slot adviseert de commissie de gemeente Lingewaard, conform haar eigen Beleidskader Windenergie, om de regie te behouden door de compensatie te borgen in een apart groen- of landschapsfonds.

Om tijdens onze energietransitie 'een goede ruimtelijke ordening' na te streven, zou het voor de maatschappelijke acceptatie goed zijn om aantoonbaar 'iets terug te geven aan het landschap': een ruimtelijke kwaliteitsbijdrage om de 'landschapspijn' van deze windturbines, met een maat die we nog niet kennen, te verzachten.

Namens de Commissie Omgevingskwaliteit Lingewaard,

B. Verfürden
Voorzitter

ir. W. Broer
Adviseur ruimtelijke kwaliteit